

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА
СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

Кафедра української мови та літератури

Затверджено на засіданні
Вченої ради ПВНЗ «Міжнародний
економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»
Протокол № _____ від _____ 2021 р.
Голова Вченої ради

доктор педагогічних наук,
професор Дем'янчук А.С.

Затверджено на засіданні
Приймальної комісії ПВНЗ
«Міжнародний економіко-
гуманітарний університет
імені академіка Степана
Дем'янчука»
Протокол № _____ від _____ 2021 р.
Голова приймальної комісії

доктор юридичних наук,
професор Дем'янчук В.А.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ**

на основі здобутого освітнього (освітньо-кваліфікаційного) рівня освіти та
для осіб, які не менше одного року здобувають освітній ступінь бакалавра

За спеціальністю: 014 Середня освіта (українська мова і література)

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Освітня кваліфікація: бакалавр середньої освіти (українська мова і
література).

Професійна кваліфікація: Вчитель української мови і літератури закладу
середньої освіти.

Розглянуто й схвалено на засіданні
кафедри української мови та літератури
Протокол № 6 від 17 лютого 2021 р.
Зав. кафедри української мови та літератури
_____ проф. Назарець В.М.

I. Пояснювальна записка

Мета фахового вступного випробування з української мови і літератури – з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок вступників, які не менше одного року здобувають освітній ступінь бакалавра і бажають навчатись за неспорідненими спеціальностями з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору вступників на навчання за освітнім ступенем: Бакалавр, Спеціальність: 014 Середня освіта; Професійна кваліфікація: Вчитель української мови і літератури закладу середньої освіти

- в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

2. Форма фахового вступного випробування

Випробування проходить у кілька етапів:

- на початку засідання голова фахової комісії розпечатує пакет з варіантами білетів, що виносяться на вступне фахове випробування;
- абітурієнти дають письмову відповідь на питання екзаменаційного білету у письмовій формі. Тривалість письмового етапу - 60 хвилин;
- співбесіда з абітурієнтами з питань екзаменаційного білету;
- обговорення членами фахової комісії відповідей та оголошення оцінки студентам.

3. Білети: структура білету

Білет фахового вступного випробування містить 16 тестових завдань: вісім – з історії української літератури, вісім – з теорії сучасної української літературної мови.

4. Вимоги до відповіді вступника

Тестові завдання з української мови і літератури складено з урахуванням обсягу мовного та літературного матеріалу і вимог до знань і вмінь випускників, передбачених чинною програмою для середніх шкіл, ліцеїв і гімназій, а також згідно з програмою Міністерства освіти і науки України для вступників до вищих навчальних закладів.

Послідовність тестових завдань базується на дидактичному принципі від простого до складного.

Знання й уміння студентів оцінюються комісією за відповідними критеріями.

II. Критерії оцінювання

Для особи, яка претендує на зарахування за ступенем бакалавра:

Високий рівень (175-200 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в повній мірі засвоїв увесь програмний матеріал, показує знання не лише основної, але й додаткової літератури.

Достатній рівень (150-174 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: має також високий рівень знань і навичок. Можливе слабке знання додаткової літератури, недостатня чіткість у визначенні понять.

Задовільний рівень (124-173 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі орієнтується у матеріалі, але відповідь містить окремі неточності.

Низький рівень (100-123 балів) вступник отримує, виявивши такі знання та вміння: в загальній формі орієнтується у матеріалі, допускає суттєві помилки.

До участі у конкурсі не допускається (0-99 балів), якщо вступник виявив такі знання та вміння: не знає значної частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при висвітленні понять.

III. Структура програми Українська мова

Тема 1. Лексикологія. Загальні відомості про українську мову, аспекти її вивчення, формування (різні теорії про походження. Українська літературна мова як унормована форма загальнонародної мови української нації, її ознаки, форми існування. **Групи слів на основі лексичного значення.** Поняття про омонімію, паронімію, синонімію, антонімію як лексико-семантичні категорії слів, що складаються на основі лексичного значення. Групування омонімів, паронімів, синонімів, антонімів. **Шари української лексики.** Систематизація української лексики з різних точок зору: за походженням, за активністю вжитку, щодо стилістичного використання. Характеристика основних шарів лексики за походженням: споконвічні та запозичені (найдавніші – сучасні, їх групи, семантичні, фонетичні, словотвірні, морфологічні особливості) слова. Поняття про інтернаціоналізми, екзотизми, варваризми, слова-кальки. Освоєння запозичень в українській мові: лексичне, фонетичне, граматичне. Групи активної і пасивної лексики. Історизми та архаїзми, їх групування, відмінності між ними, стилістична роль. Неологізми, їх групи, фіксація, використання в різних стилях.

Тема 2. Фразеологія української мови. Поняття про фразеологію як науку про систему стійких сполучень слів: її предмет, завдання, зв'язок з іншими розділами мовознавства, підрозділи фразеології. Фразеологізм, його ознаки, зв'язки зі словом, вільними словосполученнями та сполученнями слів, реченнями. Традиційні класифікації фразеологічних одиниць.

Тема 3. Фонетика. Фонетика як розділ мовознавчої науки про звукову систему мови, її предмет, завдання, зв'язок з іншими розділами мовознавства. Транскрипція і транслітерація. Особливості звукової системи української мови. Голосні фонери, їх творення, співвідношення з приголосними. Класифікація голосних за місцем і способом творення, за участю губ. Варіантні вияви голосних в українській мові. Приголосні фонери, їх кількісний склад, особливості творення, фонологічні особливості. Класифікації приголосних: за місцем і способом творення, за участю голосу й шуму, за твердістю.

Видозміни звуків у мовному потоці. Асиміляція, дисиміляція, їх види (за напрямком, за якоюсь з ознак, за місцем розташуванням звуків, за характером виявлення), відмінність між ними.

Тема 4. Орфографія української мови. Правопис і орфографія, їх співвідношення. Короткі відомості з історії українського правопису. Поняття орфограми. Орфографічна система української мови, її складники. Особливості української орфографії.

Тема 5. Способи творення слів в українській мові. Поняття про спосіб словотворення. Класифікація способів словотворення. Морфологічні способи словотворення. Змішані способи творення складних слів. Способи неморфологічного творення слів: морфолого-синтаксичний, лексико-синтаксичний, лексико-семантичний.

Тема 6. Морфологія. Іменник. Поняття про іменник як центральну частину мови. Лексичне значення, морфологічні ознаки та синтаксична роль іменників. Семантико-граматичні категорії іменників. Категорія роду, її значення, способи й засоби вираження. Категорія числа, її значення. Категорія відмінка. Система відмінків в українській мові. Основні значення відмінків. Принципи поділу іменників на відміни та групи. Іменники, що перебувають поза відмінами. Особливості відмінювання іменників I-IV відмін. Невідмінювані іменники. **Прикметник.** Прикметник як частина мови. Значеннєві розряди прикметників. Якісні прикметники, їхні граматичні особливості. Категорія ступенів порівняння прикметників. Відносні та присвійні прикметники, їхні властивості. Перехідні групи прикметників. Форма прикметників (повна – стягнена / нестягнена і коротка). Особливості відмінювання прикметників твердої і м'якої груп. **Числівник.** Числівники як лексико-граматичний клас слів, їхнє місце в системі частин мови. Семантичні розряди числівників. Структурні розряди числівників. Особливості синтаксичного зв'язку числівників з іменниками. Відмінювання і вживання числівників. Питання про порядкові назви в сучасному мовознавстві.

Займенник. Статус займенника в сучасному мовознавстві та його місце в системі частин мови. Розряди займенників за значенням, їхні граматичні параметри. Особливості відмінювання займенників. **Дієслово.** Дієслово як центральна частина мови. Типи дієслівних утворень. Відмінювані / невідмінювані, дієвідмінювані / недієвідмінювані дієслівні форми. Інфінітив як початкова форма дієслова, його становлення в українській мові. Граматичні особливості інфінітива. Загальнодієслівні граматичні категорії. Категорія виду. Типи видових пар в українській мові. Дієслівна категорія перехідності / неперехідності. Дієслівна категорія стану. Дієслова, що перебувають поза категорією стану. Дієслівна категорія способу. Дієслівна категорія часу, її зв'язок з категоріями способу і виду. Категорія особи дієслів. Категорія числа дієслів. Рід як іменна категорія дієслів. Дієслівні основи. Дієвідміни дієслова. **Дієприкметник.** Статус дієприкметника в сучасному мовознавстві. Значення дієприкметника, його подвійна граматична природа. Активні, пасивні дієприкметники, їх творення. Безособові дієслівні форми на -но, -то. **Дієприслівник.** Наукові підходи до визначення морфологічної сутності дієприслівника в сучасній лінгвістиці. Значення та граматичні особливості дієприслівників доконаного й недоконаного виду, їх творення. **Прислівник.** Становлення прислівника як частини мови, його периферійний характер. Специфічність лексичного значення, морфологічної природи та синтаксичних ознак прислівника. Розряди прислівників за значенням. Творення прислівників. **Службові слова. Прийменник.** Питання про статус службових слів у сучасному мовознавстві. Формування системи прийменників української мови. Функції прийменників. Групи прийменників за походженням і будовою. Семантичні розряди прийменників. Вживання прийменників з певними відмінками. Основні значення та синоніміка прийменникових конструкцій в українській мові. **Сполучник.** Становлення системи сполучників в українській мові. Групи сполучників за походженням, будовою, вживанням. Розряди сполучників за функцією в реченні. Сполучники сурядності, групи сурядних сполучників. Сполучники підрядності, групи підрядних сполучників. Сполучні слова, їхня відмінність від сполучників. Основні критерії і способи розмежування омонімічних сполучників і сполучних слів. **Частки.** Походження і функції часток. Групи часток за походженням, будовою і місцем у реченні. Функціонально-семантична класифікація часток. **Інтер'єктиви.** Вигуки, їхня граматична специфіка. Місце вигуків у системі частин мови. Групи вигуків за походженням і будовою. Функціональні групи вигуків. Звуконаслідувальні слова та їхня роль. Функціональні групи звуконаслідувальних слів.

Українська література

і **Тема 1. Історія української літератури IX-XVIII століть.**
Оригінальна література Київської Русі. Літопис як історична і літературна пам'ятка (Початковий літопис, Повість минулих літ, Київський літопис, Галицько-Волинський літопис). Ораторське письменство. Агіографічні твори про місцевих святих. Києво-Печерський патерик. Паломницька література. „Поученіє” Володимира Мономаха. „Слово о полку Ігоревім” – **перший художній твір епохи Київської Русі.** Історія відкриття і публікації твору. Дослідження пам'ятки. Проблема автентичності тексту. Проблема авторства.

Датування, хронологічні рамки „Слова...”. Історична основа поеми. Жанр твору. „Слово...” як історичне джерело. Переклади і переспіви пам’ятки. Вплив „Слова...” на українську літературу. **Виникнення і розвиток полемічної літератури.** Передумови виникнення полемічної літератури. Криза православної церкви та спроби її подолання. **Творчість Івана Вишенського.** Соціально-історичні умови. Модель біографії, прийнята наукою. Світоглядні і суспільні позиції І. Вишенського: підкреслена тенденційність, відхід від ренесансних позицій, повернення до ранньохристиянських ідеалів, протиставлення православної та католицької цивілізацій, осуд використання світської науки й освіти. Літературний доробок полеміста. Два періоди творчості. „Послання до єпископів”: композиція, проблематика, стиль твору. Дослідження творчості І. Вишенського. **Поетична, філософська та байкарська творчість Григорія Сковороди.** Біографія Г. Сковороди та історія її вивчення. Барокові та просвітительські тенденції у творах письменника. Збірка „Сад божественних пісень”: структура, характер взаємодії епіграфів віршів, семантика назви (біблійні образи й мотиви; соціально-етична проблематика в піснях 10, 20; інтерпретація панегіричної поезії (пісні 25-27). Елементи пейзажної лірики в піснях 3, 13, 18. Філософська проза Г. Сковороди, її жанрова самобутність. Збірка „Байки Харківські”: час і місце появи, структура, джерела сюжетів творів. Тематичні групи творів, образне втілення в них головних засад філософії Г. Сковороди. Місце Г. Сковороди в розвитку української літератури. **Козацькі літописи XVII – XVIII ст.** Поняття про козацькі літописи. Літопис Самовидця як зразок історико-мемуарної прози. Літературна версія історії України в літописі Григорія Граб’янки. Літопис Самійла Величка – наймонументальніший твір козацького літописання. Образ Б.Хмельницького в козацьких літописах.

Тема 2. Історія української літератури 10–60 років XIX століття.

І.Котляревський. Життя і творчість. Короткі біографічні відомості. Робота над "Енеїдою", особливості видання. Поетика жанру бурлескно-травестійного твору у зв’язку з жанровими характеристиками "Енеїди" як бурлескно-травестійної поеми. Народність, оптимізм твору, художні засоби. Природа сміху в "Енеїді". Ідея оновлення світу. Ідейно-художня система твору. Сучасне котляревствознавство: а) свято "національного єднання всіх українців"; б) "Енеїда" в системі літератури українського бароко; в) міфологема "Нового Риму" в "Енеїді". І.Котляревський – зачинатель української драматургії I половини XIX століття. Класицизм і драматургія. Особистісне, національне, загальнолюдське у "Наталці Полтавці". "Наталка полтавка" і "Москаль-чарівник" – "малоросійські опери". **Г.Квітка-Основ'яненко. Життєвий і творчий шлях.** Г.Квітка-Основ'яненко – зачинатель прози в українській літературі. Бурлескно-реалістичні оповідання Г.Квітки-Основ'яненка. Повість "Конотопська відьма". Сатирична спрямованість твору. Система образів. Драматургія Г.Квітки-Основ'яненка. "Приезжий из столицы, или Суматоха в уездном городе" – перша спроба сатиричного зображення негативних явищ тогочасної дійсності. Дилוגія "Дворянские выборы" і "Дворянские выборы, часть вторая или Выбор исправника". Конфлікт п’єси "Шельменко – волостной

писар". Обвинувачувальний пафос п'єси "Шельменко-денщик". Колорит образів діалогії. Жанрові особливості малоросійської опери "Сватання на Гончарівці". Сентиментально-реалістичні твори Г.Квітки-Основ'яненка. Повість "Маруся" як доказ спроможності української мови і літератури творити "і звичайне, і ніжненьке, і розумне, і полезне". Повість "Сердешна Оксана" – попередниця поеми Т.Шевченка "Катерина". Роман "Пан Халявський" Г.Квітки-Основ'яненка – сімейна хроніка життя українського панства XVIII століття. **Український романтизм.** Складність і протейзм феномена романтизму. Хронологія та передумови романтизму. Принципи творчої програми українських поетів-романтиків. Основні тематично-стильові течії. Драматичні жанри в українському романтизмі. Романтична проза. Балада – емблематичний жанр українського романтизму. Творчість О. Афанасьєва-Чужбинського. Л.Боровиковський – піонер українського романтизму. Від трагедії до перекладів. Стиль романтичних балад. Історичні реалії у творах. П.Білецький-Носенко. Життя і творчість. П.Білецький-Носенко і літературний процес I половини XIX століття. Життєвий шлях. Літературна спадщина: а) казки; б) байки; в) балади; г) поема "Горпинида, чи Вхопленная Прозерпина". А.Метлинський. Життєвий і творчий шлях. Короткі біографічні відомості. Збірка "Думки і пісні та ще дещо". Стаття "Заметки относительно южнорусского языка" як передмова до збірки. Суперечності світогляду А.Метлинського. Віктор Забіла – типовий поет-романтик, співець людського почуття. Збірка "Співи крізь сльози" – своєрідна матеріалізація основної настроєвої тональності світосприймання В.Забіли. Особливості ліричного доробку М.Петренка. **Життя Т.Шевченка. Ранній період творчості.** Поява "Кобзаря" та "Гайдамаків" (1838-1842). Еволюція балади в творчому доробку Т.Шевченка. Становлення Т.Шевченка як поета. Українська романтична балада і балади Т.Шевченка. Спільне та своєрідне. Особливості балад Т.Шевченка: а) образи; б) конфлікт; в) пейзаж; г) ліричні відступи; д) образно-тропеїчні засоби. Життя і творчість Т.Шевченка періоду "трьох літ". Подорож на Україну (1843). У Запоріжжі. Т.Шевченко і В.Рєпніна. Поема "Тризна". Жанрово-стилістичне спрямування поеми "Сон". Знову в Петербурзі (1844-1845). Подорож Т.Шевченка на Україну" (1845-1847). На Україну. Т.Шевченко і Ф.Кошиць. Образ гуманіста у поемі "Єретик". Поема-містерія "Великий льох". Послання "І мертвим, і живим...". Візія майбутнього у поезії "Як умру, то поховайте...". Участь Т.Шевченка у Кирило-Мефодіївському товаристві. Життя і творчість Т.Шевченка періоду заслання. У казематі (1847). Цикл поезій "В казематі". Заслання (Орська фортеця – Аральська експедиція – Оренбург (1847-1850). У Новопетрівському укріпленні (1850-1857). Побутово-етологічна поема "Варнак". Азійський період життя Т.Шевченка. Кос-Аральська експедиція. "Жіноча" лірика Т.Шевченка. Ще один арешт. Експедиція у гори Каратау. Т.Шевченко і А.Ускова. Проза російською мовою. Синкретизм художнього мислення у прозі Шевченка. Повісті Т. Шевченка і розвиток повістєвого жанру в українській літературі. "Щоденник" Т.Шевченка.Нижегородський період творчості Т.Шевченка. Т.Шевченко і Марко Вовчок. Третій арешт.Нова варіація жіночих образів у поемі "Марія". Т.Шевченко і Л.Полусмакова. **П.Куліш. Життя і творчість.** Біографічні відомості. Рання творчість. Поетична творчість. Роман «Чорна рада»: специфіка жанру.

Тема 3. Український літературний процес 70-90-х років XIX століття. Життєвий і творчий шлях Івана Нечуя-Левицького. Загальна характеристика життєвого і творчого шляху письменника. Проблематика творів. Своєрідність поетика повісті „Кайдашева сім'я”. **Життєвий і творчий шлях Панаса Мирного (Рудченка).** Біографічні відомості. Естетичні погляди. Аналіз роману „Хіба ревуть воли, як ясла повні?”, написаного у співкавторстві з братом. Засоби характеротворення образів. Панас Мирний і світова психологічна проза.

Драматургія 70-90-х рр. XIX ст. Історичні умови. Створення українського професійного театру на Східній Україні. Створення українського професійного театру на Західній Україні. «Театр корифеїв». **І.Карпенко-Карий** – реформатор української драми. Аналіз основних творів: „Мартин Боруля”, „Сто тисяч”, „Хазяїн”. Жанри. Проблематика. Образи і засоби їх характеротворення. Стиль. Сучасне прочитання творів. Театральна діяльність родини Тобілевичів – „женьшеньового куща України” (О.Гончар).

Життєвий і творчий шлях Івана Франка. Біографія. Естетичні та філософські погляди. Іван Франко – поет. Збірки поезій „З вершин і низин”, „Зів'яле листя”. Основні мотиви лірики. Поетика творів. І.Франко – прозаїк. Поетикальна матриця повісті „Захар Беркут”.

Тема 4. Історія української літератури к. XIX – п. XX ст. Характеристика розвитку суспільства і мистецтва рубежу віків (кінець XIX - початок XX століття). Загальні риси європейського модернізму та специфіка українського модернізму. Основні течії модернізму (європейський і український варіанти розвитку). **Неоромантичний характер лірики та драматургія Лесі Українки.** Національна тематика й патріотичні мотиви в ліриці Лесі Українки. Ідеї прометеїзму поетеси. Драма-феєрія „Лісова-пісня”. **Життєвий і творчий шлях О.Кобилянської.** „Її шлях - література”. Періодизація творчості О.Кобилянської. Символістські деталі в повісті О.Кобилянської „Земля”. **В.Стефаник-експресіоніст.** Короткі біографічні дані. Два періоди творчості. Особливості експресіоністичного стилю В.Стефаника. Нова „Камінний хрест” .

Тема 5. Історія української літератури XX століття. Життєвий і творчий шлях М.Хвильового. Трагічна доля письменника. Видавнича, організаторська діяльність. Участь у літературній дискусії 1925-28 років. Стильові пошуки письменника в новелах „Я (Романтика)”, „Мати”. **Життєвий і творчий шлях М.Куліша.** Біографія письменника. Становлення світогляду. Тематичне і жанрове розмаїття доробку письменника. Аналіз творів п'єси „Мина Мазайло”, **Життєвий і творчий шлях І.Багряного.** Життєва доля письменника. Романи І.Багряного про страхіття сталінщини. Аналіз роману „Тигролови”, Символи та алегорії творів. Ідейно-естетичне навантаження назв. **Ліна Костенко. Життєвий і творчий шлях.** Біографія поетеси. Духовне сходження. Роман у віршах „Маруся Чурай”. Особливості композиції. Проблематика. Образи. Стиль. Особливості стилю. **Феномен шістдесятництва.** Основні світоглядні ідеї шістдесятництва. „Часові” та

„кількісні” рамки. Поглиблення філософських засад поезії. Прихід у літературу Д.Павличка, В.Симоненка, І.Драча, М.Вінграновського, Б.Олійника, В.Стуса. Основні мотиви творчості. Особливості поетики. **Розвиток прози на сучасному етапі.** Здобутки молодшої прози останніх років – творчість Ю.Андруховича, Ю.Винничука, Є.Пашковського, О.Ульяненка та ін. Неоавангардизм у сучасній поезії та його зв'язок із силоміць обірваною традицією, що йде від 20-х років (творчість В.Неборака, Ю.Андруховича, О.Ірванця, та ін.). жанрово-стильові особливості. **Розвиток поезії на сучасному етапі.** Творчий доробок представників наймолодшого покоління: В.Герасим'юка, І.Римарука, І.Малковича, М.Брацило, О.Забужко, О.Пахльовської, П.Вольвача, С.Жадана та ін.

IV. Список рекомендованої літератури з української мови

1. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Київ : Либідь, 1993. 364 с.
2. Бевзенко С.П., Литвин Л.П., Семиренко Г.М. Сучасна українська мова. Синтаксис : навч. Посібник. Київ : Вища школа, 2005. 270 с.
3. Бондар О.І. Сучасна українська мова: фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія, лексикологія, лексикографія : навч. посіб. для філол. спец. ВНЗ. Київ : Академія, 2006. 367 с.
4. Горпинич В.О. Українська морфологія. Дніпропетровськ : ДДУ, 2000. 143 с.
5. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ : Вища школа, 1999. 186 с.
6. Плющ М.Я. Граматика української мови : у 2 ч. : підруч. Київ : Вища школа, 2005. Ч. 1. : Морфеміка. Словотвір. Морфологія. 250 с.
7. Плющ М.Я. Граматика української мови : у 2 ч. : підруч. Київ : Вища школа, 2005. Ч. 2. : Синтаксис. 186 с.
8. Сучасна українська літературна мова. Київ : Наукова думка, 1997. 368 с.
9. Сучасна українська літературна мова : підруч. Київ : Наукова думка, 2000. 348 с.

V. Список рекомендованої літератури з української літератури

0. Грицай М., Микитась В., Шолом Ф. Давня українська література. Київ : Вища школа, 1989. 414 с.

1. Історія української літератури XIX століття : у 3-х кн. / М.Яценко. Київ : Либідь, 1995. Кн. 1. : Перші десятиріччя XIX століття. 368 с.

2. Історія української літератури XIX століття : у 3-х кн. / М.Яценко. Київ : Либідь, 1995-1996. Кн. 2. : 40–60-ті роки XIX століття. 384 с.

3. Історія української літератури XIX століття : у 3-х кн. / М.Яценко. Київ : Либідь, 1997. Кн. 3. : 60–90-ті роки XIX століття. 432 с.

4. Жук Н., Лесин В. Історія української літератури кінця XIX – початку XX століття. Київ : Вища школа, 1989. 439 с.

5. Історія української літератури ХХ століття : у 2-х кн. / В. Дончик. Київ : Либідь, 1998. Кн. 2. : Друга половина ХХ століття. 454 с.

6. Історія української літератури ХХ століття : у 2-х кн. / В. Дончик. Київ. : Либідь, 1998. Кн. 1. : Перша половина ХХ століття. 463 с.

7. Кравченко В. Історія української літератури І половини ХІХ століття : навчальний посібник до самостійної та індивідуальної роботи для студентів 2 курсу філологічного факультету. Запоріжжя: ЗНУ, 2008. 79 с.

8. Хом'як Т. Ніколаєнко В. Історія української літератури 70–90-х років ХІХ століття : навчально-методичний посібник / Т.Хом'як, В.Ніколаєнко. Запоріжжя : ЗНУ, 2008. 171 с.